

סוציולוגיה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעהיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12x1)	—	12 נקודות
פרק שני	—	(22x2)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(22x2)	—	44 נקודות
סך הכול	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף ◀

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

בשנים האחרונות נפוצה מאוד תופעה של צעירים בני כשלושים המסרבים לעזוב את בית ההורים בגלל יוקר המחיה או בגלל נוחות. הדפוס החדש של מגורים משותפים של הצעירים עם ההורים גורם לעיתים למחלוקות בין הצדדים. בין הסיבות למחלוקת – היעדר פרטיות, הנטל הכלכלי המוטל על ההורים (כמו חשבונות חשמל בסכומים גדולים יותר) והציפיות השונות של הצדדים בנוגע לחלוקת התפקידים בבית.

הדר, ר. (2014, אפריל 14). חוזרים לגור עם ההורים? כך תתמודדו איתם. אוהור מתוך: www.ynet.co.il [22/10/2019].

1. הסבר את המושגים פונקציה ודיספונקציה, והדגם אחד מהם מן הפתיח.

2. הסבר את התופעה המתוארת בפתיח באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות על פי גישת הקונפליקט.

פרק שני (44 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-6 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. אחד השלבים המכריעים בפיתוח תרופות חדשות הוא שלב הניסוי. במהלכו המשתתפים נוטלים תרופות שעלולות לגרום לתופעות לוואי שונות.

א. הצג שני כללי אתיקה בהצגת הניסוי. הסבר כיצד המשתתפים בניסוי עלולים להיפגע אם לא יתקיים אחד מן הכללים שהצגת. (12 נקודות)

ב. הסבר מהו קונפליקט ערכים, והדגם מושג זה לאור הפתיח. (10 נקודות)

4. בתקשורת נחשפות מפעם לפעם פרשיות שעוסקות בפתות (קבוצות סגורות שחבריהן מתאחדים סביב מנהיג או רעיון רוחני). יש פתות שבהן גבר אחד מנהל משק בית משותף עם נשים רבות וילדיהם המשותפים.

א. הסבר את המושגים פוליגמיה ומשפחה מורכבת, והדגם אחד מהם מן הפתיח. (11 נקודות)

ב. הסבר את המושגים קבוצת השתייכות ומינניות, והדגם אחד מהם באמצעות הפתיח. (11 נקודות)

5. השנה נערכו בישראל בחירות לכנסת. בטבלה שלפניך מובאים שיעורי ההצבעה בבחירות לכנסת בשנים נבחרות:

שנת הבחירות	הבחירות לכנסת	מספר בעלי זכות הבחירה	שיעור המצביעים
1949	הראשונה	506,567	86.9%
1969	השביעית	1,748,710	81.7%
1992	השלוש-עשרה	3,409,015	77.4%
2003	השש-עשרה	4,720,079	68.9%
אפריל 2019	העשרים ואחת	6,339,279	68.4%

הבחירות לכנסת, ויקיפדיה. אוחד מתוך he/wikipedia [15.12.2019]

א. הצג מסקנה אחת שעולה מן הנתונים שבטבלה. בסס את תשובתך על הנתונים שבטבלה. (12 נקודות)

ב. בחר ערך אחד והסבר באמצעותו את המסקנה שהצגת בסעיף א. (10 נקודות)

6. יש מתבגרים המבקשים לעבוד ולהרוויח כסף כאנשים מבוגרים. חלקם אינם מוצאים עבודה כיוון שהמעסיקים המבוגרים אומרים להם שהם "עדיין ילדים".

א. הסבר את דרך ההתייחסות אל המתבגר כ"אדם שולי". בתשובתך הסתמך על הפתיח. (11 נקודות)

ב. הסבר באמצעות שני מושגים או שני עקרונות מגישת האינטראקציה הסימבולית את התופעה המתוארת בפתיח. (11 נקודות)

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 7-10 שאחריו.

תרבות האוכל בישראל

מעובד על פי שטרקמן, ר. והרפז, מ. (2016, ינואר 19). האם ישראל נהפכה למעצמה קולינרית? אוזר מתוך: www.haaretz.co.il [01.09.2019]

בשנים האחרונות מתפתחת בישראל תרבות אוכל ענפה: אין ספור תוכניות בישול ופינויות העוסקות בבישול בתוכניות אירוח בטלוויזיה הישראלית. זירת האוכל תוססת גם באינטרנט: למסעדות רבות יש אתרי אינטרנט מושקעים ומושכים, ויש גם אתרי אינטרנט אחרים המרכזים פרטים והמלצות על מסעדות.

צמיחת תרבות האוכל ניכרת גם בהשקעה הכלכלית שהציבור הישראלי מוכן להשקיע בעיצוב המטבח. לדברי האדריכל אלכס מייטליס, "המטבח הוא לב הבית", משום שנפגשים בו סביב האוכל. "הסלון הוא כבר לא מרכז הבית. כיום לכל ילד חדר שינה עם עמדת מחשב, טלפון סלולרי ולפעמים גם טלוויזיה. לעומת זאת, בבית יש רק מקרר אחד, כיריים אחד, תנור אחד", לכן המטבח הוא החדר החשוב ביותר בבית. בבית ממוצע באירופה שולחן האוכל מותאם לארבעה מקומות ונפתח לשישה מקומות. בישראל בני הארבעים והחמישים מבקשים להעמיד במטבח שולחן שיתאם גם ל-18-30 איש, בשביל ארוחות ערב שבת וחגים. "אוכל הוא מרכיב מרכזי בחיינו וגם השפה מבטאת את היחס שלנו אליו. לא אומרים למישהו 'בוא ניפגש לעבוד', אלא 'בוא הביתה לקפה ועוגה'".

קיימים הסברים שונים להתפתחות תרבות האוכל בישראל.

לדברי ד"ר דוד גורביץ' מבית הספר לתקשורת של המכללה למנהל: "הכסף נהפך לזמין יותר עבור המעמד הבינוני, וצריכת ראויה נהפכה לנורמה. האוכל מהווה חלק מסגנון חיים, יחד עם המכונית והבית. אנחנו מתרגמים את המזון לדימוי תרבותי – מי שמוציא מאות שקלים על ארוחה, סימן שיש לו כסף".

סיבה נוספת קשורה למסורתיות ולמשפחתיות: בשבתות ובחגים האוכל נמצא במרכז. במשפחות רבות בכל שבוע נערכת ארוחה משפחתית גדולה שלכבודה קונים, מבשלים ומשתדלים להיות יצירתיים. כיום במשפחות ישראליות צעירים רבים מתנסים בבישול. יש לא מעט מסגרות לימוד שבהן מכשירים את הצעירים בתחום זה. לעיתים הצעירים מגשימים את עצמם דרך התמקצעות בבישול ואף מגיעים לדרגת שף.

התפתחות תרבות האוכל בישראל מושפעת גם ממדינות אירופה, אסיה ואמריקה, שהרי ישראלים רבים עורכים ביקורים בחו"ל לצורכי טיול או עסקים. כך לדוגמה נחשפו ישראלים לאוכל אסייתי, שאותו מנסים לחקות בארץ.

לדברי השף ישראל אהרונ, בעבר "התביישנו באוכל הביתי, רצינו משהו חדש, ישראלי". ההורים בבתים "נצמדו לאוכל העדתי, הרגישו שכך הם משמרים את הזהות שלהם". כיום תוכניות אוכל רבות מתענגות על האוכל העדתי "מבית אימא", והמתחרים בתוכניות אוכל מספרים בהתרפקות על הסירים בבתים שבהם גדלו, שהכילו בתוכם עולם ומלואו.

יש אנשים הטוענים שהם הולכים למסעדות יקרות כי "כולם הולכים". "בסופו של דבר", לדברי ד"ר גורביץ', "אתה מוציא סכום כסף נכבד עבור חצי שעה של הנאה רגעית מאוד".

המשך בעמוד 6

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, לא מספיק להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. יש הטוענים כי חלק מן הישראלים מתנהגים בקונפורמיות בבואם לאכול במסעדות יקרות ויוקרתיות.

א. מהי קונפורמיות? כיצד התנהגות קונפורמית באה לידי ביטוי בקטע? (11 נקודות)

ב. מהו סמל סטטוס? הסבר כיצד אכילה במסעדה יוקרתית עשויה להיות סמל סטטוס. (11 נקודות)

8. כיום אנשים רבים נוהגים לאכול במסעדות.

א. מהי תרבות הצריכה? כיצד היא באה לידי ביטוי בקטע? (12 נקודות)

ב. הסבר והדגם שני סוגי צרכים שאכילה קבוצתית במסעדה יכולה לענות עליהם. (10 נקודות)

9. יש ישראלים שמתנסים בבישול במטבח הביתי ומחליטים שבישול יהיה הקריירה המקצועית שלהם.

א. הצג שני מאפיינים של משפחה פוסט־מודרנית, והדגם אחד מהם מן הקטע. (12 נקודות)

ב. בקטע יש דוגמאות לתרבות חומרית ולתרבות שאינה חומרית. הסבר מושגים אלה, והדגם אותם מן הקטע. (10 נקודות)

10. לדברי השף ישראל אהרוני, בעבר נצמדו ההורים לאוכל העדתי משום שהרגישו שכך הם משמרים את הזהות שלהם.

א. הסבר את אחד המושגים האלה: זהות אנ זהות משנה. הדגם מן הקטע את המושג שהסברת. (12 נקודות)

ב. הסבר והדגם מן הקטע את המושג "אוניברסל תרבותי". (10 נקודות)

בהצלחה!